

A szakosztályok működése 1908-ban.

1. A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztály jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

Szakosztályunk az egyesület alakulása óta az elmúlt esztendőben fejezte be első hároméves ciklusát. E három év mögött immár lepörgött az a pillanat, mely multtá teszi s így ma már megengedhetjük magunknak azt a gondolatot, hogy e három év munkáját és törekvéseit, hatását és eredményeit ne tartsuk egészen nyomtalannak. Mások, kik nem folytak be sem tettel, sem biztatással a mi munkánkba, talán másként vélekednek. Engedjük meg nekik ezt az öntetszelgő fényűzést s annál inkább megtehetjük, mert hiszen sem azzal, sem cselekedeteikkel nem iparkodtak a szakosztály munkásságára befolyjni.

Bárhogyan vélekedjünk mi, vagy mások, az az egy bizonyos, hogy önzetlen munkánkra kedves eredményeink következtek. Ha a szakosztály üléseire gondolunk, érdeklődő és várákozásában megelégtült közönségről kell megemlékeznünk, előadónk s előadásaink méltó környezetéről. Ha előadásainkra gondolunk, meg kell látnunk, hogy a kitűzött napokon pontosan megvoltak, ha előadónkra, hálásan kell elismernem, hogy mindenik a legjobbat nyújtotta, a mi tőle telt s a mit szakosztályunk tőle várt. Az iskolai évek folyásában munkára szánt minden hónapnak utolsó szerdáján megtartottuk ülésünket s az ülések ideje szakosztályunk tagjai s városunk érdeklődői előtt nyilvántartott és ellenőrzött terminussá vált. E pontossággal elérhettük azt is, hogy szinte állandó hallgatóságunk alakult, azt is, hogy üléseink mind nagyobb és nagyobb számban vonzották vendégeinket. Előadásaink ily hatásának egyik titka az volt, hogy valamennyien törekedtünk arra, hogy

közönségünkkel megteremtjük azt a kapcsolatot, mely az előadót még jobban lekötelezi, a hallgatót meg annál jobban leköti. Az előadót és közönséget egygyé forrasztó e kölcsönös rokonszenv gyarapítására több féle kísérletet tettünk. Megpróbáltuk, hogy közönségünk figyelmét egy előadással le tudjuk-e kötni, még pedig úgy, hogy felette ne terheljük. Üléseinken iparkodtunk az étellel való kapcsolatot éreztetni. Előadóink tárgyuk választásával, a megértetést elősegítő illusztrációkkal, anyaguknak tanulságos és rövidre vont összefoglalásával s előadásuk közvetlenségével jártak kezünkre. Ily módon a kísérlet pompásan bevált. Kedvező volt az előadókra, kiknek nem kellett a megosztott figyelemnek újra való meghódításával gondolniok; de kedvező az előadásra, mely így jobban fölhasználhatta a neki szánt időt, végül kedvező a hallgatóra, mert nem fárasztott és terhelt, sőt inkább egy-egy kérdéssel közelebbről ismerkedett meg s ezt könnyebben tehetette.

A szakosztály ily arányú működéséhez tartozott, hogy minden vándorgyűlésünkön jelentékeny részt kért és nyert annak munkájában. Ezekről kiadott Emlékkönyveink dolgozataira hivatkozni is elég, nem kell tehát bővebben tárgyalni. Szakosztályaink folyóirata, az „Erdélyi Múzeum“ pedig előadásaink közlésével igazolja a főntebb elmondottakat.

Az „Erdélyi Múzeum“ nem csupán azzal törekedett a szakosztály széljárt szolgálni, hogy üléseink tudományos eredményeit közreadta, hanem azzal is, hogy egyesületünk alapszabályaiban követelt föladatait: a körébe tartozó gyűjteményeket és tudományokat szolgálja. Érem- és régiségtárunk és Könyvtárunk szolgálatában részint a bennök levő emlékek ismertetésével, részint a folyó munkák közlésével vett részt Tudományos színvonalának s kritikai rovatának egyesületünk körén túl lépő hatását tapasztaltuk. Az „Erdélyi Múzeum“ mindvégig megmaradt abban a körben, melynek művelésére rendelve volt: muzeális és erdélyi maradt, a nélkül, hogy egyhangú vagy különálló lett volna. Beleilleszkedett az egész magyarság szellemi életébe, de nem vált hűtelenné szülőföldjéhez. Megjelenésének előnyös változása, füzeteinek pontos kibocsátása, író-közönségének évről-évre történő gazdagodása következtében ma már nyilvántartott tudományos folyóirata a szakosztálynak.

Hogy e három éves ciklus csakugyan ily eredménnyel zárult, hivatkozva előbbi jelentéseimre, legyen szabad az 1908 évi munkának rövid adatait is közölni.

Szakosztályunk 1908-ban 7 ülést tartott, melyen 7 előadó ugyanennyi előadással vett részt.

- I. Januáriu 29. SZÉKELY ÖDÖN: Id. Szász Károly.
- II. Februáriu 26. THURY ZSIGMOND: Szombatos kódexek az Erdélyi Múzeum kéziratárában.
- III. Aprilis 1. ROSKA MÁRTON: Újabb kőkori temetkezéseink.
- IV. Aprilis 29. SEPRÓDI JÁNOS: A székely tánczokról.

V. Szeptember 30. SEPRÖDI JÁNOS: A Victorisz és Kájoni kódexek hangjegyzírásáról.

VI. Október 28. dr. KISS ERNŐ: Vörösmarty képzelete.

VII. November 25. THÚRY ZSIGMOND: Bogáthi Fazekas Miklós élete és zsolttárfordítása.

Folyóiratunk 27 és fél íven, 6 füzetben jelent meg s benne 23 önálló értekezés, tanulmány, 6 kritikai dolgozat, 12 kisebb közlemény, együtt 26 szerzőtől 41 cikk van. Az utolsó füzethez az idén is gondos mutatót adtunk. Közleményeink illusztrálásában is nagy lépést tettünk s folyóiratunkat a testvér (jogi és társadalmi) szakosztály közleményei számára is megnyitottuk. Mindez kedvezően hatott e folyóirat megerősödésére és terjedésére.

A folyóiratból készült különnyomatok a válaszmány engedélyével adattak ki és pedig megjelentek 1908. évben a következők:

APÁTHY ISTVÁN: Tudományos gyűjtemények az Egyesült-Államokban.

BOCHKOR MIHÁLY: Az alapítványok és a királyi főfelügyeleti jog különös tekintettel az erdélyi katolikus autonomiára.

BUDAY ÁRPÁD: Porolisumból.

KOLOSVÁRI BÁLINT: Automobiljog, különös tekintettel az új osztrák automobil-törvényre.

ROSKA MÁRTON: A Földközi tenger művelődésének hatása újabb kőkori temetkezéseinkre.

ROSKA MARTON: A nap a babonákban.

SEPRÖDI JÁNOS: A magyar népdal zenei fejlődése.

VERESS ENDRE: A nagyenyedi kollégium jegyzői és Nemes Oskolai Tanácsa.

Az „Erdélyi Múzeum“ ma 700 példányban jelenik meg, ebből 671 példányt küldünk szét, még pedig 374 szakosztályi rendes, 26 alapító, 18 igazgató, 109 pártoló és előfizető címére, 80 csere, 24 tisztelet- és 40 hirdetési példánnyal együtt; további kezelés alatt 29.

Hogy folyóiratunk ily eredményt mutat föl, abban igen nagy része van annak a támogatásnak, melyben a nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úr volt kegyes szakosztályunkat részesíteni; anyagi támogatásban részesített a jog- és társadalom tudományi szakosztály is midőn javadalmából a saját működései eredményeinek kiadását elősegítette.

Ezen kívül része van benne a szerkesztőségnek és kiadóhivatalnak is, mely nemcsak minden tiszteletdíj nélkül végezte a maga munkáját, ámbár minden közleményt honorált, hanem *hirdetések* állandósítása által a folyóiratnak állandó segélyforrást teremtett. Ennek pedig nem az anyagiakban van a legmegkapóbb eredménye, hanem abban, hogy a hirdetési példák útján törekvéseink és munkásságunk olyan körbe is eljut, a melyhez a mi társadalmi viszonyaink sajátos fejlődése miatt különben csak ritkán szólhatnánk.

Az első ciklus végén ügyrendünk értelmében a szakosztály tisztikarának mandátuma véget ér. Mi tehát köszönettel adjuk vissza a bennünket ért kitüntető megbízást és kérjük fölmentésünket. Teszszük abban a tudatban, hogy nem akaratunkon mult, a mi elmaradt.

Legyen szabad még néhány szót szólni magamról s megköszönni a t. Szakosztálynak, hogy részt adott abban a munkában, melynek eredményeiről ma beszámolhattam. Hivatkozva első titkári jelentésemnek alanyi kitérésére, hadd tegyek vallomást arról, hogy bár eleinte a kényszerűség, utóbb s mind jobban a munka gyönyörűsége kísért. Hálás vagyok, a miért ebben a gyönyörűségben részt vehettem, de következetesnek is kell lennem s kérem a t. Szakosztályt, hogy titkárává új embert válasszon, a ki a Szakosztálynak több időt és fáradságot ígérhet és adhat, mint én. A mit erkölcsi kényszerűségből elvállaltam, bizonyos lemondással válok meg tőle, mert az mindig velünk van, valahányszor olyan helyről távozunk, a hol kellemes és hasznos órákat töltöttünk.

Kérem a t. Szakosztályt, hogy jelentésemet tudomásul venni méltóztassék.

Kolozsvár, 1909 januárus 9-én.

ERDÉLYI PÁL

szakoszt. titkár.